

12.

Nederlanders met een migratieachtergrond: onvoldoende vertegenwoordigd?

Marcel Lubbers en Niels Spierings

In dit hoofdstuk laten we zien:

- Nederlanders met een migratieachtergrond uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika vormen ruim 10% van het electoraat.
- Discriminatie van herkomstgroep en huidskleur wordt het sterkst waargenomen door Nederlanders met een achtergrond uit Suriname en Sub-Sahara Afrika en onder de tweede generatie.
- Het wordt breed gedeeld dat het Nederlandse parlement migranten te weinig vertegenwoordigt, zowel in aantal als qua belangen, en 10% tot 30% van kiesgerechtigden per herkomstgroep is (erg) ontevreden over de regering.
- Mensen die zich sterker gediscrimineerd voelen zijn vaker ontevreden over de regering, voelen zich minder goed vertegenwoordigd, maar zijn wat vaker wezen stemmen.
- De steun voor excuses voor het slavernijverleden is groot (>50%).
- Er is grote verscheidenheid binnen de Nederlanders met een migratieachtergrond in politieke voorkeuren en standpunten, ook binnen herkomstgroepen.
- DENK scoort goed onder Marokkaanse Nederlanders, BIJ1 onder Surinaamse en sub-Sahara-Afrikaanse Nederlanders; rechtse partijen goed onder Aziatische-Nederlanders

12.1 Inleiding

In onderzoek naar de sociaal-politieke positie van Nederlanders zijn mensen met een migratieachtergrond vaak ondervertegenwoordigd. Dit wordt deels gecompenseerd door specifiek onderzoek naar Nederlanders met een migratieachtergrond, zoals van het SCP.¹ Dat onderzoek richt zich vaak op mensen met een Antilliaans, Marokkaanse, Surinaams en/of Turkse achtergrond. Om ook in het kiezersonderzoek een completer beeld te geven, hebben we in het NKO 2021 een extra brede steekproef laten trekken onder kiesgerechtigde Nederlanders met een migratieachtergrond uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika (10,5% van het Nederlandse electoraat).²

In dit hoofdstuk presenteren we de sociaal-politieke opvattingen en het stemgedrag van kiesgerechtigde Nederlanders met een zogenaamde 'niet-Westerse' migratieachtergrond. Daarbij kijken we in het bijzonder naar verschillen tussen deze herkomstgroepen, een vergelijking die goed te maken is met de unieke extra NKO-data.³

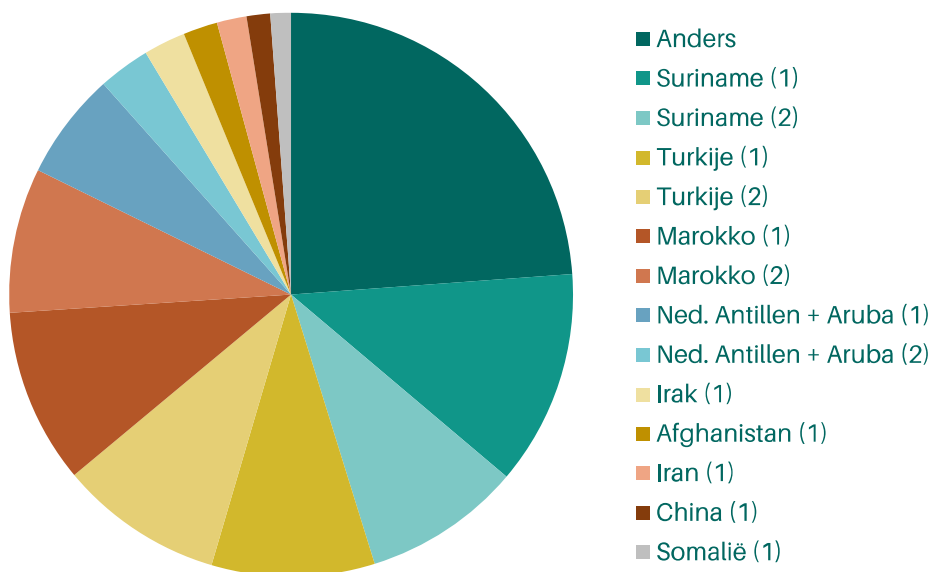
Hieronder geven we eerst kort wat meer informatie over welke groep kiesgerechtigden we precies onderzochten. Daarna bespreken

we achtereenvolgens de thema's discriminatie, omgang met het Nederlands koloniaal verleden, politieke tevredenheid, beleidsvoorkeuren, partijvoorkeur en politieke representatie.

12.2 Een lappendeken aan kiesgerechtigden

Voordat we naar de uitkomsten van de enquête gaan, is het goed even stil te staan bij de groep kiesgerechtigden over wie we het hebben. Bij het CBS vroegen we de exacte aantallen op van kiesgerechtigden met een migratieachtergrond uit Afrika, Azië en Latijns-Amerika.⁴ Het CBS hanteert hierbij de definitie dat iemand zelf in het buitenland geboren is (eerste-generatiemigrant) of van wie minimaal één ouder dat is (tweede-generatiemigrant). Derde-generatiemigranten zijn dus niet in deze cijfers opgenomen. Het betreft hier bovendien enkel 'niet-Westerse-migranten' volgens de definitie die het CBS tot voor kort hanteerde. Onder andere de Verenigde Staten, Centraal-Europa, maar ook Japan en Indonesië vallen hierbuiten.

Kiesgerechtigden met een achtergrond in de voormalige Nederlandse Antillen (9%), Marokko (18%), Suriname (21%), en Turkije (18%) maken het grootste deel uit van de onderzochte groep (samen 67,5%; zie figuur 12.1 waarin elke herkomstgroep naar generatie, groter dan 1% is weergegeven). Ook eerste-generatie Irakezen,

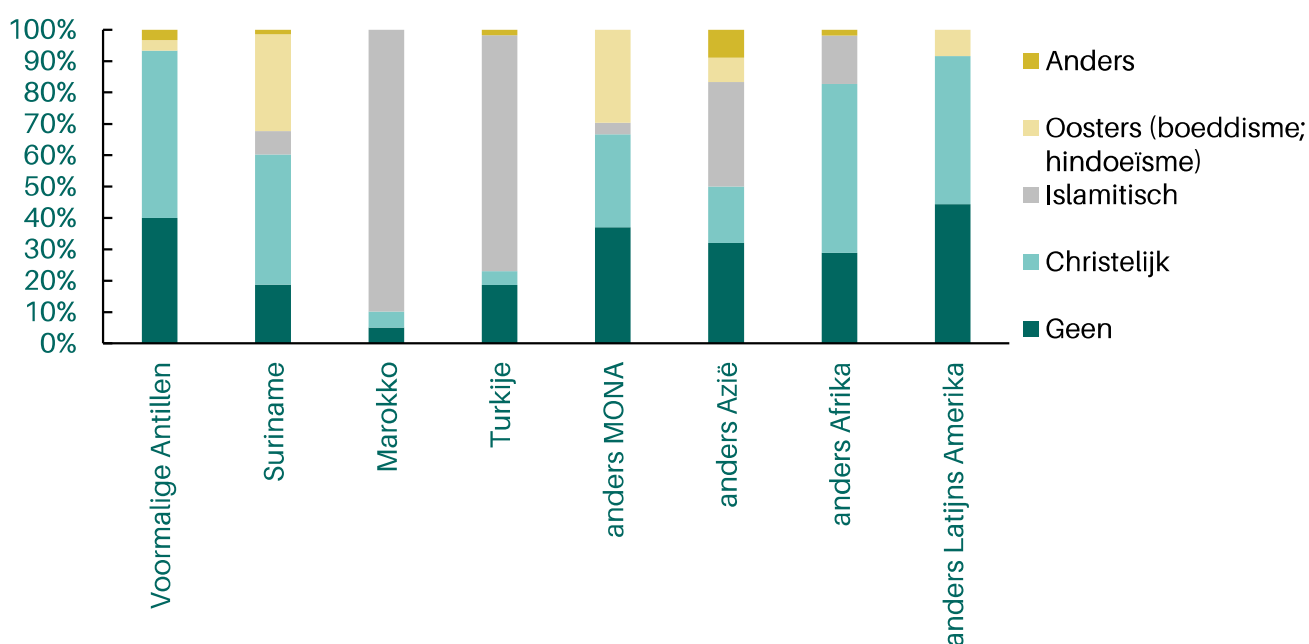
Figuur 12.1 'niet-Westerse' Kiesgerechtigde Nederlanders naar herkomst. Bron: CBS, 2020⁵

Afghanen, Iraniërs, Chinezen en Somaliërs maken ieder voor meer dan 1% van de populatie uit. Daarnaast is 24% verdeeld over andere landen van herkomst. Kiesgerechtigden met een migratieachtergrond zijn een diverse groep. Aansluitend weten we dat er binnen de herkomstgroepen grote verscheidenheid bestaat. Zo verschillen mensen op basis van hun reden voor migratie, hun verblijfsduur in Nederland, of ze eerste- en tweedegeneratiemigrant zijn (zoals ook in figuur 12.1 uitgesplitst), hoe oud ze zijn en allerlei andere demografische en sociaaleconomische aspecten.

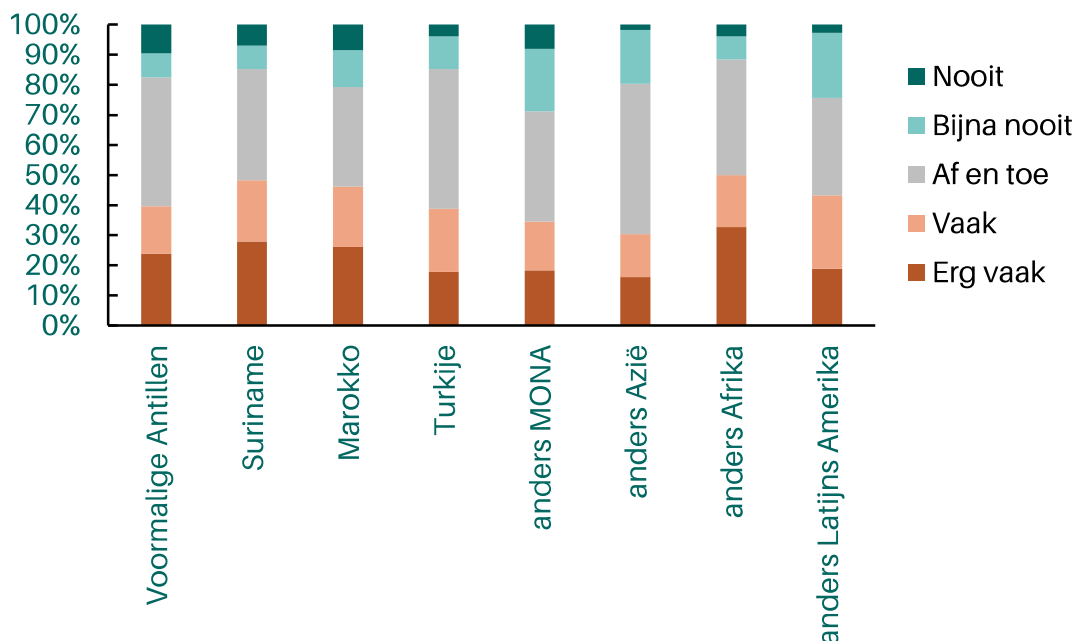
De diversiteit onder deze kiesgerechtigden betekent echter niet dat er geen overeenkomsten en gedeelde ervaringen bestaan tussen de groepen met verschillende herkomsten. De voormalige Antillen en Suriname maakten ooit deel uit van Nederland. Vermoedelijk zijn voor hen de discussies over het Nederlandse koloniale verleden, slavernij en Zwarte Piet van directere betekenis. Ook zijn deze groepen meer verbonden met de Black Lives Matter (BLM)-beweging dan migranten (en hun kinderen) uit andere herkomstlanden of regio's. Voor migranten uit Azië en hun

kinderen heeft de discriminatie als gevolg van de COVID-pandemie⁶ waarschijnlijk meer impact. En de alom aanwezige discussie over islam in Nederland zal bijvoorbeeld vooral migranten aanspreken die zichzelf als moslim beschouwen of uit 'moslimlanden' komen. Om recht te doen aan deze verscheidenheid binnen herkomstgroepen, rapporteren we bewust de spreiding in antwoorden (en niet enkel gemiddelden).

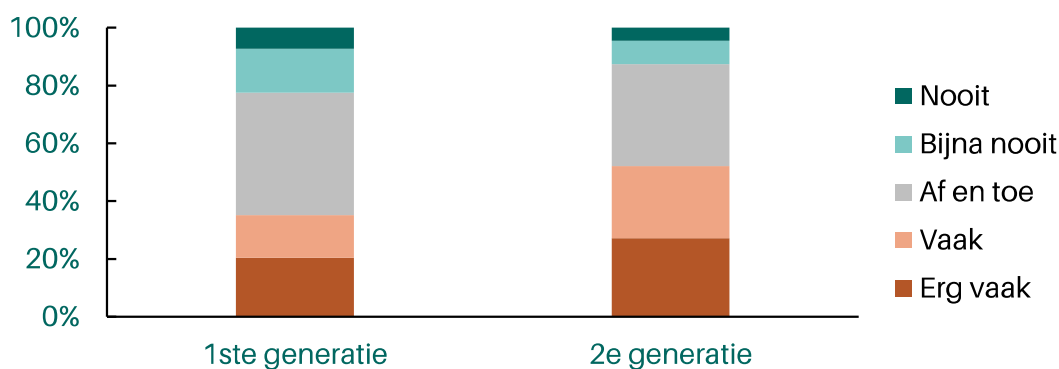
Figuur 12.2 over religieuze zelfidentificatie staft de zojuist besproken verscheidenheid, maar onderstreept ook dat er patronen van overeenkomst bestaan. Nederlanders met een achtergrond uit de voormalige Nederlandse Antillen en uit andere delen van Latijns Zuid-Amerika (exclusief Suriname) en Nederlanders uit Azië (exclusief het Midden-Oosten) noemen zichzelf het minst vaak religieus. Nederlanders met een Marokkaanse en Turkse achtergrond beschouwen zich in overgrote meerderheid als moslim. Ook anderen die hun wortels in het Midden-Oosten en Noord-Afrika (MONA) hebben noemen zich relatief vaak moslim. Onder de andere herkomstgroepen vertegenwoordigen christenen steeds de grootste religieuze groep.

Figuur 12.2 Religieuze denominatie naar herkomstgroepen (n=644)

Figuur 12.3 Ervaren discriminatie per herkomstgroep (n=697)

Figuur 12.4 Ervaren discriminatie per generatie (n=699)

12.3 Ervaren groepsdiscriminatie sterkst onder zwarte Nederlanders

De BLM-beweging heeft een nieuwe impuls gegeven aan de maatschappelijke discussie van (systematische en structurele) discriminatie. Er bestond al wel (veel) onderzoek naar discriminatie en de perceptie daarvan in Nederland. In 2016 toonde het SCP⁷ dat de ervaren discriminatie sterk was gestegen tussen 2005 en 2015 onder Nederlanders met Antilliaanse of Surinaamse achtergrond. Mogelijk heeft de slepende discussie rondom Zwarte Piet discriminatie blootgelegd en het normaler gemaakt om discriminatie te benoemen.

Figuur 12.3 toont dat in 2021 discriminatie van de herkomstgroep het sterkst ervaren wordt onder kiesgerechtigden met een Surinaamse en (sub-Sahara) Afrikaanse achtergrond,⁸ hoewel dit alleen significant verschilt ten opzichte van hen met een MONA- en anders-Azië-achtergrond. Bijna 50% ziet dat discriminatie door autochtone Nederlanders vaak of erg vaak voorkomt. Ook onder de andere herkomstgroepen stelt minimaal één op de vier respondenten dat discriminatie (erg) vaak voor komt.

Aanvullend, zien we in figuur 12.4 dat tweede-generatiemigranten (significant) sterker (erg) vaak discriminatie waarnemen dan eerste-generatiemigranten: 52% versus 35%. Dit sluit aan bij onderzoek onder de vier grootste

herkomstgroepen van het SCP (2019),⁹ waarin vooral tweede-generatiemigranten aangeven dat zij vaak niet als echte Nederlander worden gezien. Na in Nederland te zijn grootgebracht, hier onderwijs te hebben genoten en zich voor hun maatschappij in te zetten, komen ervaren uitsluitingen vermoedelijk harder aan en wordt discriminatie sterker benoemd.

Ook vroegen we of mensen denken dat specifieke groepen in Nederland gediscrimineerd worden (dus niet per se de eigen herkomstgroep), te weten: mensen met een donkere huidskleur, mensen met een migratieachtergrond, en witte autochtone Nederlanders (zie figuren 12.5 - 12.7).¹⁰ Omdat deze gegevens zijn verzameld in de benadering van respondenten na de verkiezingen waaraan minder respondenten deelnamen, zijn herkomstgroepen die een vergelijkbaar patroon lieten zien samengevoegd.

Minder dan 10% is van mening dat discriminatie van witte autochtone Nederlanders vaak voorkomt in Nederland. Dat is vergelijkbaar met kiesgerechtigden zonder migratieachtergrond. Deze laatsten zijn wel vaker van mening dat deze vorm van discriminatie af en toe voorkomt, dan Nederlanders met migratieachtergrond. Discriminatie van andere groepen wordt meer verwacht, zowel onder Nederlanders met als zonder migratieachtergrond.

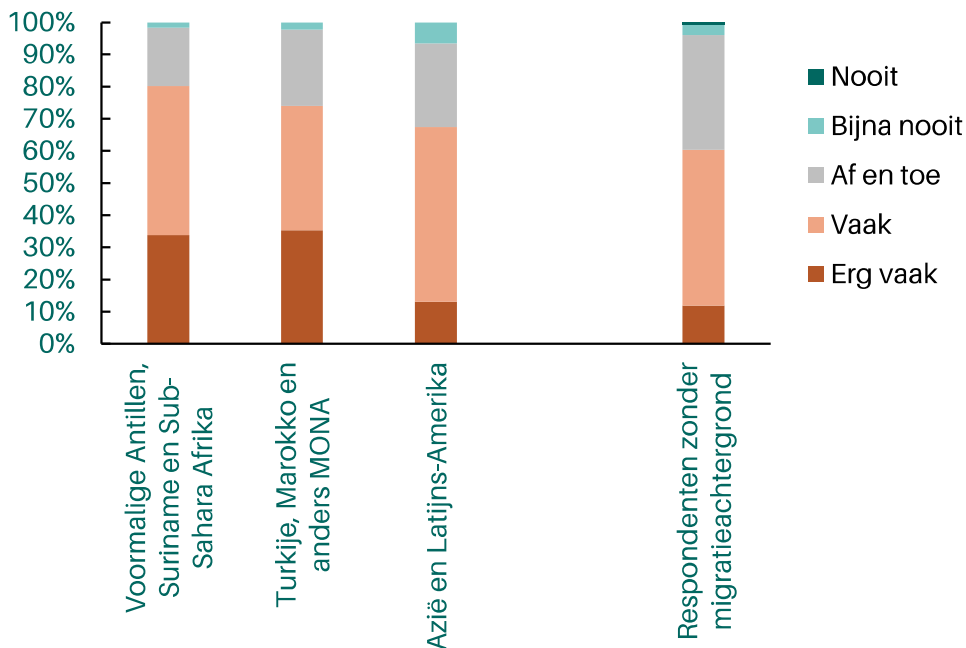
Nederlanders met een achtergrond uit Suriname, sub-Sahara Afrika en de voormalige Antillen vinden dat er in sterkere mate discriminatie op basis van huidskleur voorkomt in Nederland: 45% stelt dat dit erg vaak voorkomt en nog eens 38% dat het vaak voorkomt. Veel van deze mensen zijn zelf zwarte Nederlanders en zullen dit mogelijk op persoonlijke ervaring baseren. Mensen met een MONA of Turkse herkomst denken dat discriminatie op basis van migratieachtergrond en huidskleur even sterk voorkomen (75% stelt dat dit (erg) vaak voorkomt). Tenslotte, denken mensen met een Aziatische of Latijns-Amerikaanse achtergrond net iets minder dat discriminatie op deze gronden voorkomt in Nederland, maar ook

onder hen denkt een ruime meerderheid van bijna 70% dat dit (erg) vaak voorkomt. Overigens, is er ook onder Nederlanders zonder migratieachtergrond een (kleinere) meerderheid van 60% die van mening is dat discriminatie op deze gronden (erg) vaak voorkomt. Het opvallendste verschil is dat Nederlanders zonder een migratieachtergrond minder vaak stellen dat discriminatie op basis van een donkere huidskleur erg vaak voorkomt (13%), waar dit onder alle herkomsten juist sterk wordt ervaren (tussen de 30% en 45%).

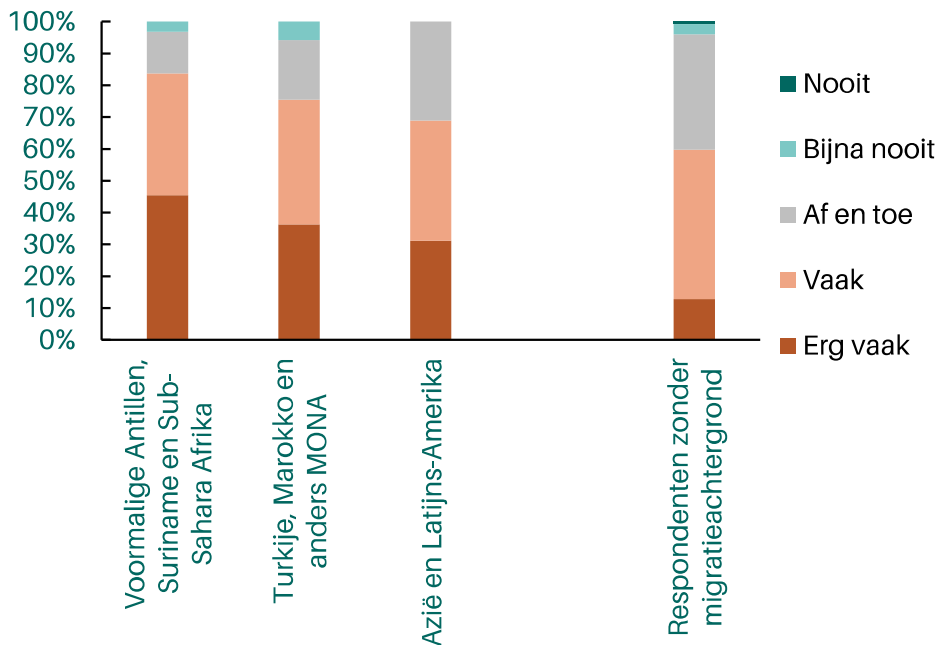
In hoofdstuk 9 is te lezen dat Nederlanders met een migratieachtergrond veel vaker dan Nederlanders zonder migratieachtergrond vinden dat de Nederlandse overheid excuses moet maken voor het slavernijverleden en dat straatnamen en standbeelden die verwijzen naar het Nederlands koloniaal verleden moeten worden verwijderd. Deze vraagstukken worden al langer politiek bediscussieerd, maar zijn door de BLM-beweging meer in het zoeklicht gezet. Ook voor een substantieel deel van onze respondenten zijn ze van belang.

We zien hier (zie figuur 12.8) dat Nederlanders met een achtergrond uit de Antillen, Suriname en sub-Sahara Afrika en Nederlanders met Arabische of Turkse achtergrond in gelijke mate en in meerderheid voor excuses zijn. Toch bestaat er ook binnen deze groepen verschil in positie, waarbij een kwart het oneens is en een kwart zich neutraal opstelt. Aziatische en Latijns-Amerikaanse Nederlanders zijn hierover nog sterker verdeeld. Wat betreft het veranderen van straatnamen en standbeelden (zie figuur 12.9) zijn ook Nederlanders met een achtergrond uit de Antillen, Suriname en sub-Sahara Afrika en Nederlanders met Arabische of Turkse achtergrond meer verdeeld: voor- en tegenstanders houden elkaar in evenwicht en er is een substantiële groep zonder uitgesproken mening. Dat geldt ook voor Aziatische en Latijns-Amerikaanse Nederlanders, maar onder hen is een meerderheid het oneens met het aanpassen van de straatnamen en standbeelden.

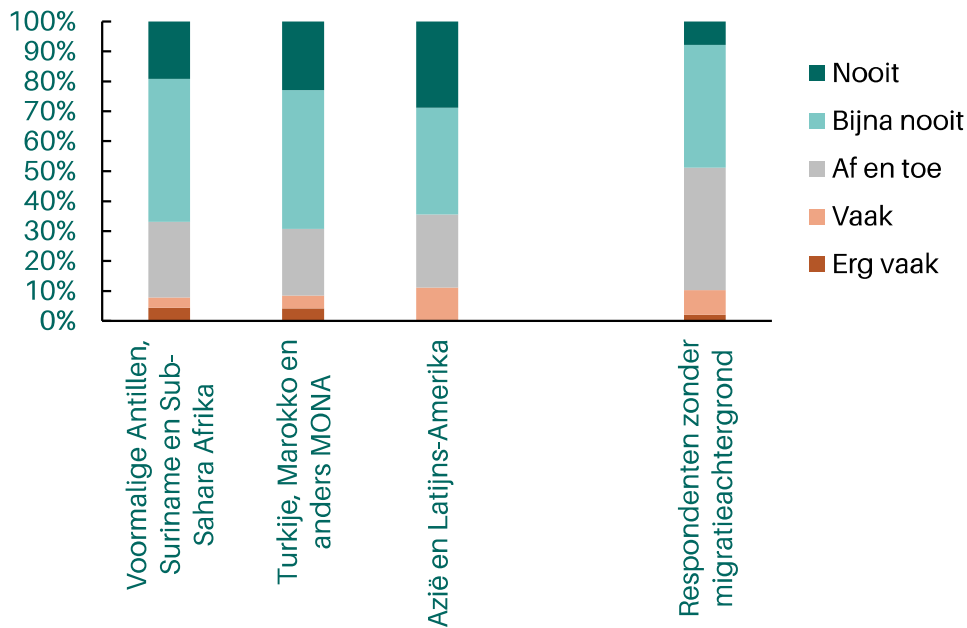
Tenslotte, met betrekking tot de omgang met het koloniaal verleden van Nederland, zien we in figuur 12.10 dat vooral onder de respondenten die (erg) vaak discriminatie ervaren er veel steun is voor Nederlandse excuses en het verwijderen en aanpassen van standbeelden en straatnamen.

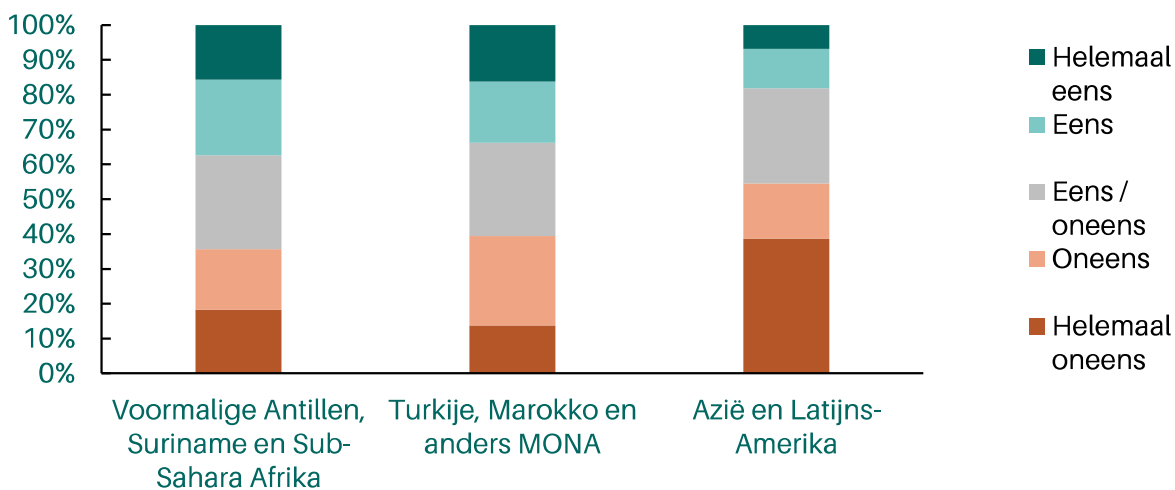
Figuur 12.5 Perceptie van het voorkomen van discriminatie van mensen met een donkere huidskleur (n=339)

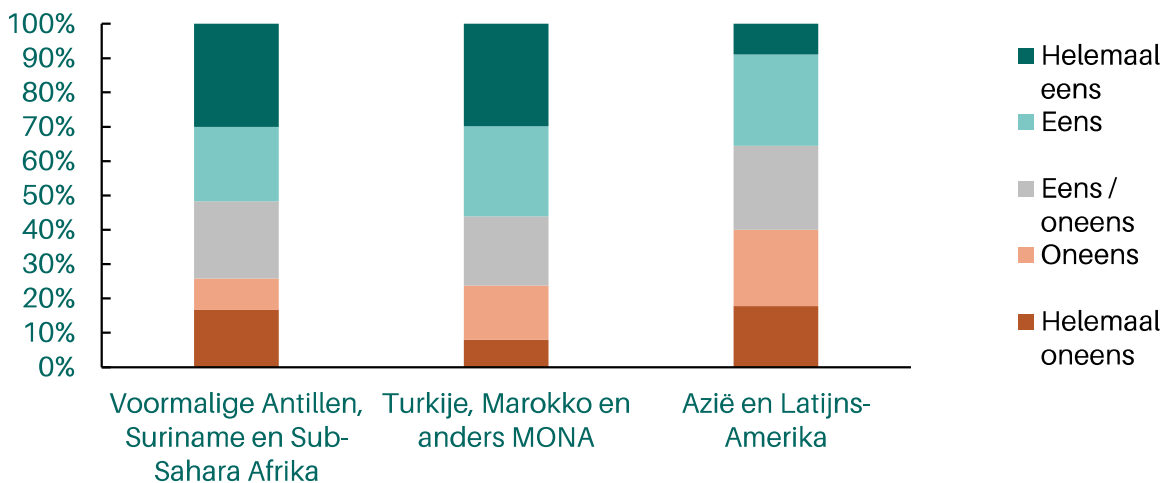
Figuur 12.6 Perceptie van het voorkomen van discriminatie van mensen met een migratieachtergrond (n=340)

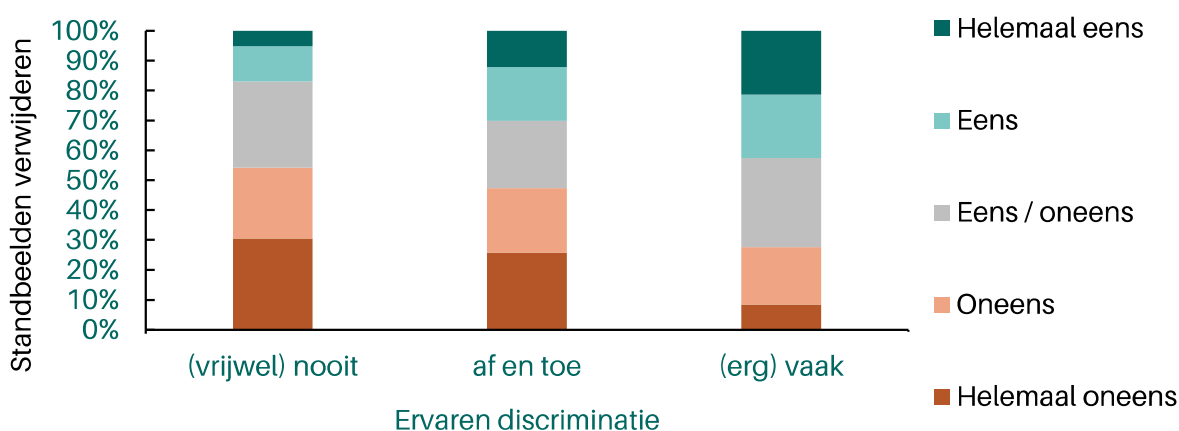
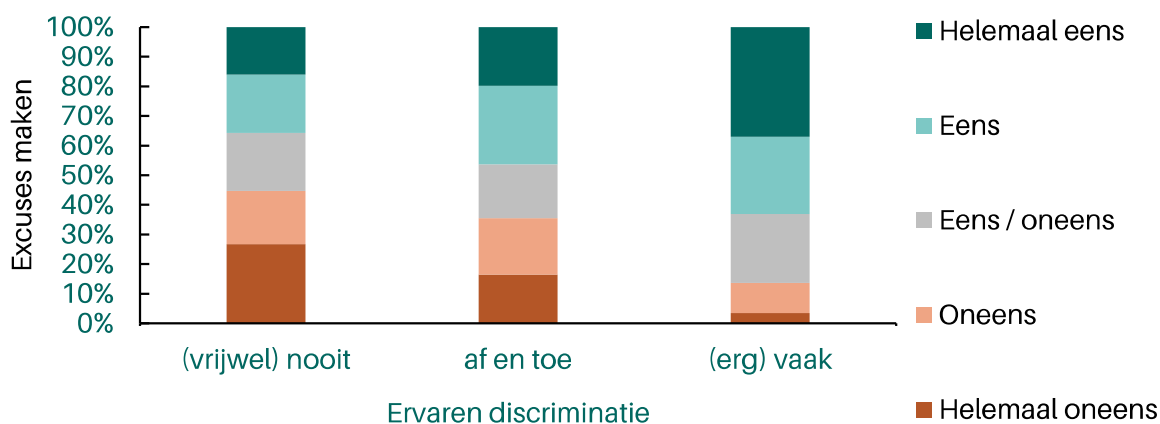
Figuur 12.7 Perceptie van het voorkomen van discriminatie van witte autochtone Nederlanders (n=326)

Figuur 12.8 Excuses voor het slavernijverleden (n=329)

Figuur 12.9 Koloniale straatnamen en standbeelden verwijderen (n=319)

Figuur 12.10 Omgang koloniaal verleden naar ervaren discriminatie (n=323 / n=316)

12.4 Tevredenheid met politiek

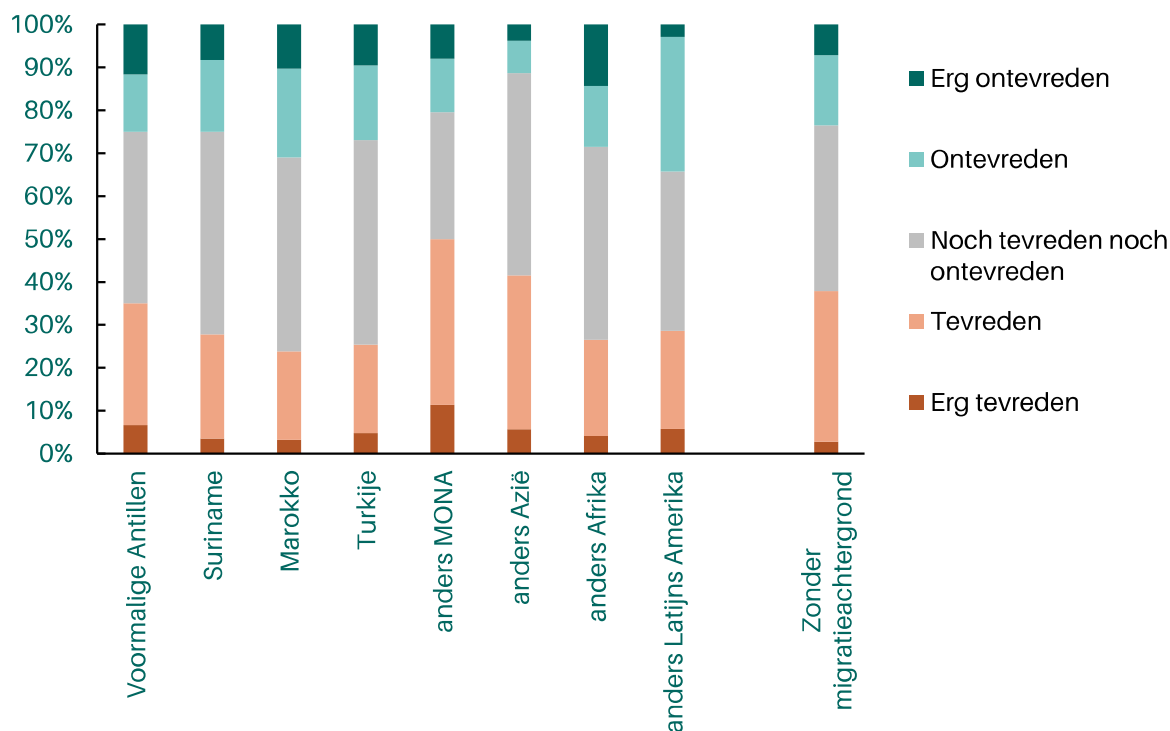
In de weken voorafgaand aan de verkiezingen van maart 2021, waren Nederlanders met een Marokkaanse of Turkse achtergrond het minst vaak (erg) tevreden over de regering van Nederland (zie figuur 12.11). Aan de andere kant waren Nederlanders met een herkomst uit het MONA of andere Aziatische landen het vaakst (erg) tevreden; wat meer ook dan kiesgerechtigden zonder migratieachtergrond. Nadrukkelijk ontevreden was zo'n 30% onder de Marokkaanse-Nederlanders, terwijl bijna 24% (erg) tevreden was.

De ontevredenheid over de regering hangt in beperkte mate samen met ervaren discriminatie (zie figuur 12.12). Vooral kiesgerechtigden

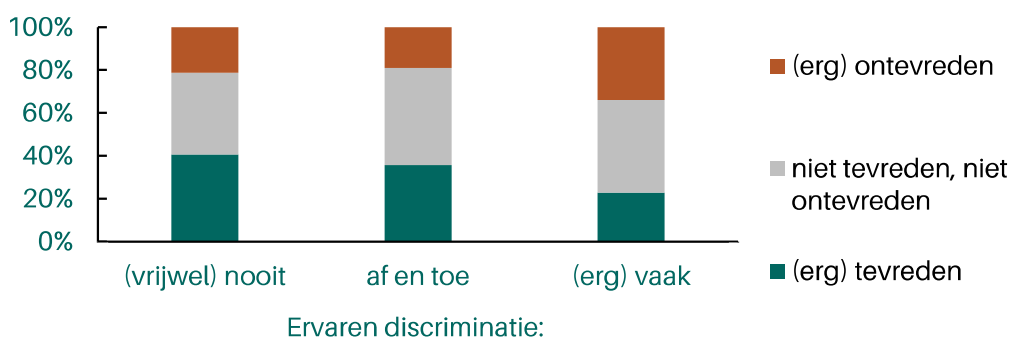
met migratieachtergrond die (erg) vaak groepsdiscriminatie ervaren waren minder tevreden: ruim één op de drie gaf aan (erg) ontevreden met de regering te zijn, terwijl dat ongeveer twee op tien was onder de mensen die (vrijwel) nooit of slechts af en toe discriminatie ervaren.

De respondenten die meer discriminatie ervaren waren overigens in gelijke mate van plan te gaan stemmen, maar na de verkiezingen bleek dat ze in wat sterkere mate ook werkelijk gestemd hebben. Het lijkt er dus op de ervaren discriminatie politieke ontevredenheid voedt en ook juist mensen mobiliseert.

Figuur 12.11 Tevredenheid met de Nederlandse regering (voor de verkiezingen) (n=681)

Figuur 12.12 Tevredenheid met de Nederlandse regering naar ervaren discriminatie (n=653)

12.5 Beleidsvoorkeuren: economische en culturele strijdpunten

Beleidsvoorkeuren worden vaak weergegeven op twee politieke strijdpunten of dimensies: een economische en een culturele. We kijken eerst naar een belangrijk onderwerp op de economische dimensie: economische ongelijkheid (zie figuur 12.13). Onder Nederlanders met een migratieachtergrond is de meerderheid voorstander van verdergaande nivellering, en dat zien we onder bijna elke herkomstgroep. Een uitzondering vormen de Nederlanders met een migratieachtergrond uit

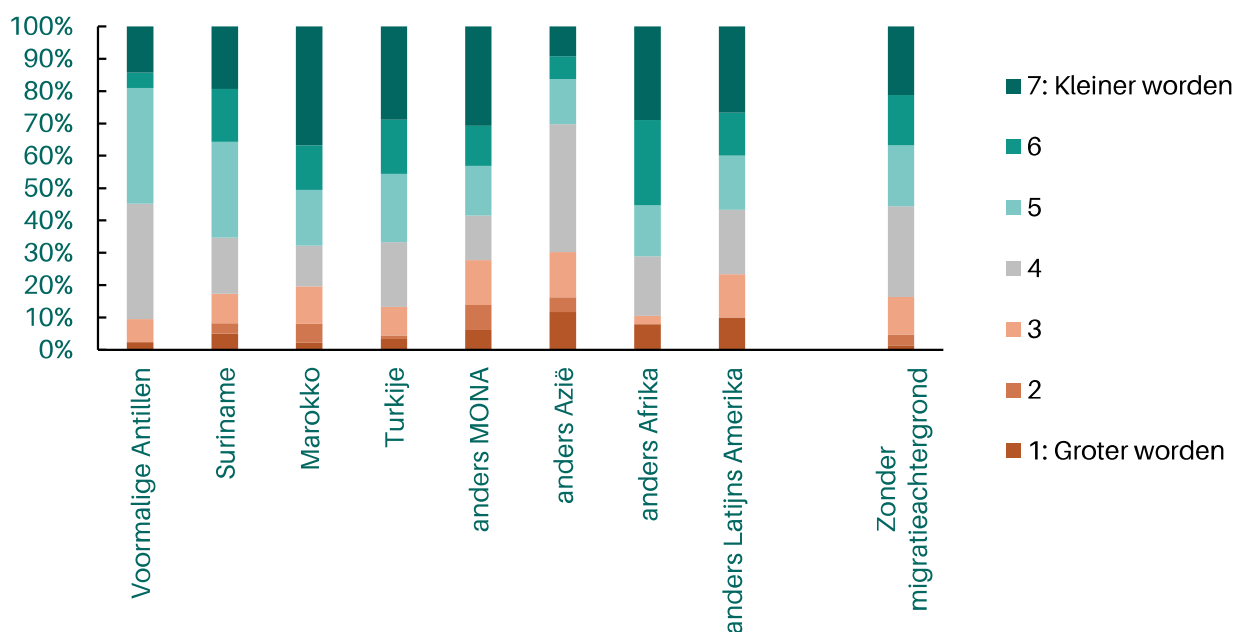
(overig) Azië. Binnen deze herkomstgroep is men ongeveer even sterk voor nivellering als voor denivellering, hoewel het grootste deel zich neutraal opstelt en de ongelijkheid wil laten zoals die is. Uiteraard, zien we ook in de andere groepen voorstanders van denivellering of mensen die hier neutraal in staan. Nederlanders met een migratieachtergrond zijn (dus) lang niet altijd economisch-links, zoals het stereotype dat wel eens opduikt in de literatuur (op basis van de grootste herkomstgroepen). Er blijken binnen herkomstgroepen juist veel verschillen te bestaan.

Wat betreft de culturele dimensie, met als speerpunten de discussies over immigratie en

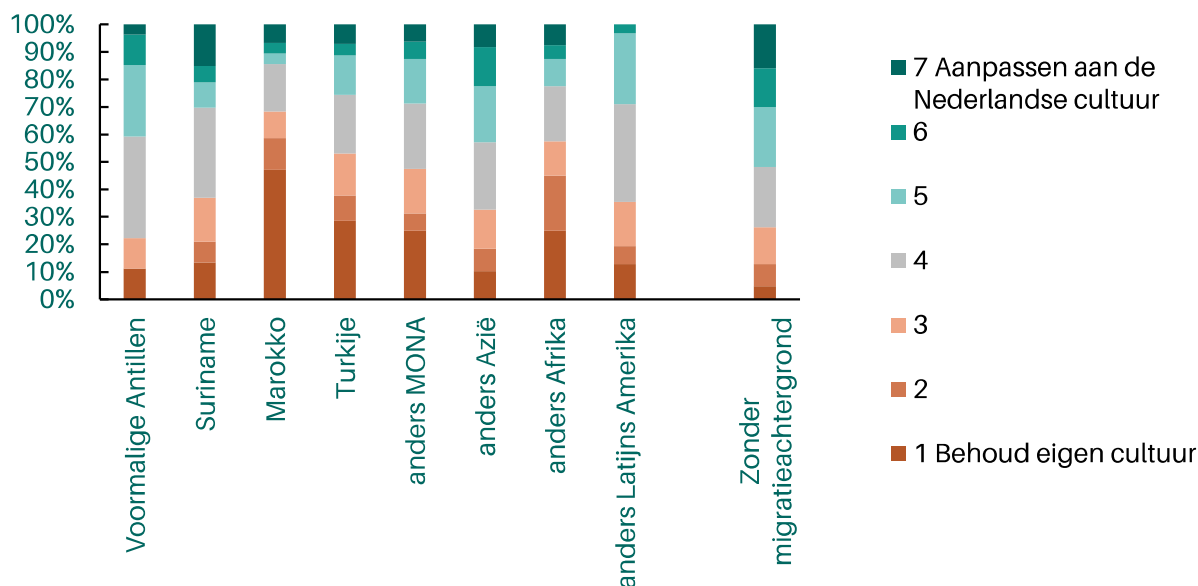
integratie, zijn het vaak de Nederlanders zonder migratieachtergrond die gehoord worden.¹¹ Meedoen in de samenleving' is echter wat integratie betekent voor zowel Nederlanders met en zonder migratieachtergrond, aldus het SCP in 2019.¹² Wel verschillen mensen met en zonder migratieachtergrond sterk in of ze vinden dat migranten de culturele gewoonten van het land van herkomst moeten loslaten en mee zouden moeten doen aan de culturele tradities van Nederland (zie hoofdstuk 9).

Het NKO onderzocht dit in 2021 opnieuw en voor meer groepen en de verschillen zijn

markant (zie figuur 12.14). Nederlanders met een migratieachtergrond uit Marokko zijn (sterk) voor behoud van de eigen cultuur. Ook onder de groep 'Turkije' en 'anders Afrika' neigt meer dan de helft van de respondenten naar het behoud van de eigen cultuur. Echter, Nederlanders met een migratieherkomst uit de voormalige Antillen en (overig) Azië hellen sterker naar 'aanpassen': meer dan 40% van deze respondenten kiest voor zwak tot sterk aanpassen. Tegelijkertijd kiest in geen enkele groep een meerderheid (>50%) voor aanpassen, zoals dat wel het geval is onder Nederlanders zonder migratieachtergrond.

Figuur 12.13 Houdingen inkomensverschillen (n=493)

Figuur 12.14 Houding culturele aanpassing (n=575)

12.6 Partijvoorkeur

Hoe vertalen alle ervaringen en houdingen die we tot nu toe besproken hebben naar stemgedrag? Via welke partijen worden mensen met een migratie-achtergrond vertegenwoordigd? Om hiervan een beeld geven, presenteren we drie metingen van stemvoorkeur: (a) wat respondenten zeggen te hebben gestemd in 2017, (b) op welke partij zij wilden gaan stemmen kort voor de verkiezingen van 2021 en (c) wat ze zeggen te hebben gestemd kort na de verkiezingen van 2021.

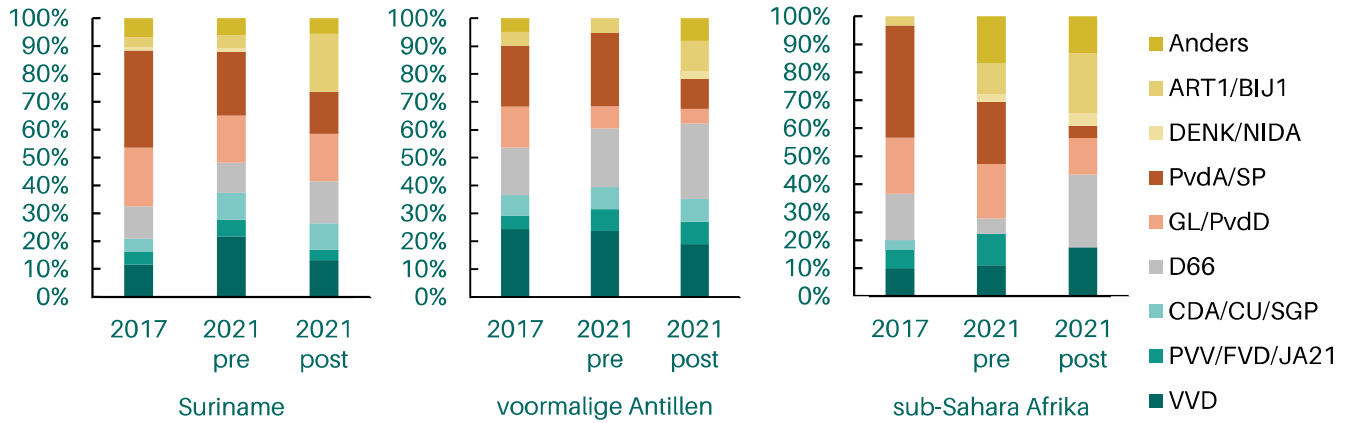
Onder Nederlanders met een migratieachtergrond uit de voormalige Nederlanders Antillen, Suriname en sub-Sahara Afrika zien we grofweg hetzelfde patroon (zie figuur 12.15). Een (ruime) meerderheid van de kiezers stemden zowel in 2017 als in 2021 voor economisch en/of cultureel links (van Art.1/BIJ1 t/m D66 in figuur 12.15). Wel zien we sinds 2017 een verschuiving van PvdA/SP en, in mindere mate, GroenLinks/Partij voor de Dieren naar D66; een patroon dat ook zichtbaar was in de algehele uitslag. Relatief veel respondenten zeggen in 2021 uiteindelijk op BIJ1 gestemd te hebben; vlak voor de verkiezingen waren ze dit nog minder van plan. Ook in 2017 werd nog weinig gestemd op het toen nieuwe en onbekendere Artikel1 (de vorige naam van BIJ1). Deze verschuiving past bij de verwevenheid van BIJ1 met de Black Lives Matterbeweging, die we ook terugzien onder de kandidaat-Kamerleden van BIJ1: 11 van de 18 hadden een achtergrond in de voormalige Antillen, Suriname of sub-Sahara Afrika.¹³

Onder Nederlanders met een Marokkaanse, Turkse of anderszins MONA-achtergrond zien we andere patronen (zie figuur 12.16). Onder kiezers met een Marokkaanse achtergrond, heeft DENK aan populariteit gewonnen ten opzichte van 2017: meer dan 40% heeft gestemd op DENK. De PvdA/SP hebben aan populariteit ingeleverd. Onder Nederlanders met een migratieachtergrond uit Turkije is de populariteit van DENK sinds 2017 juist wat afgenomen, wat mogelijk heeft te maken met interne conflicten en het wisselen van partijleider, waarbij Azarkan

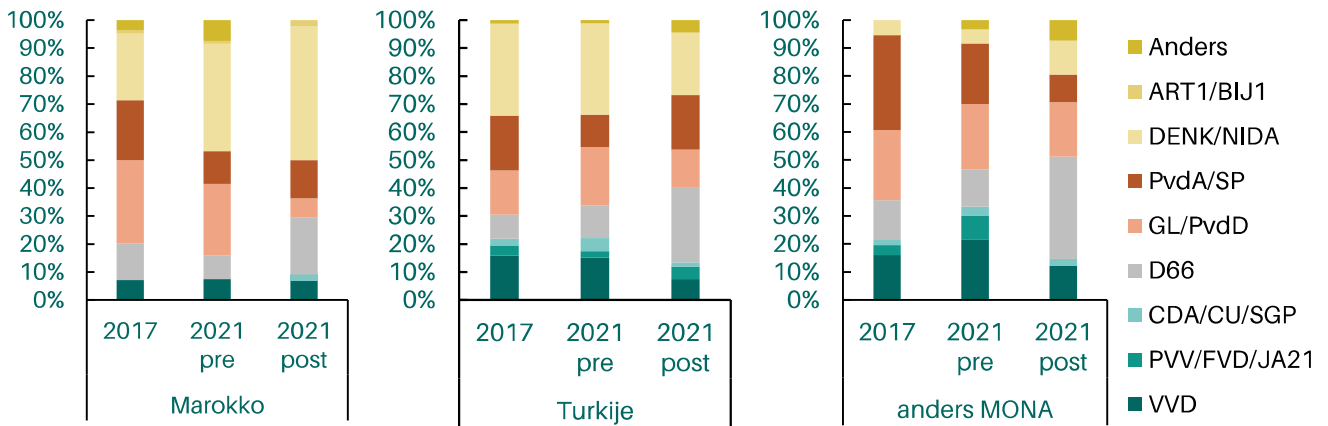
(Marokkaanse achtergrond) de plek van Kuzu (Turkse achtergrond) heeft ingenomen. In tegenstelling tot het landelijke beeld in de verkiezingen van 2021 zien we dat de populariteit van de PvdA/SP zich herstelden. Ook onder de kiezers met een Turkse achtergrond heeft D66 het in de verkiezingen goed gedaan; duidelijk beter ook dan in 2017.

Onder deze drie groepen had economisch plus cultureel links¹⁴ steeds een ruime meerderheid en onder de kiezers met een Marokkaanse en Turkse achtergrond halen DENK/NIDA, PvdA/SP en GroenLinks/Partij voor de Dieren structureel een meerderheid.

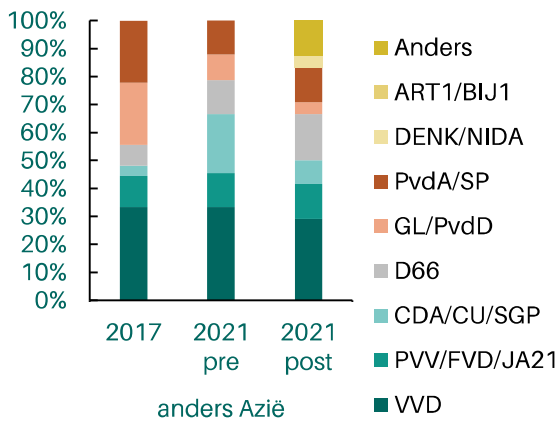
De Nederlanders met een migratieachtergrond uit Azië tonen een heel ander patroon (zie figuur 12.17). Onder hen is de VVD het meest populair, gevolgd door D66 en radicaal rechtse anti-migratiepartijen. Deze resultaten zijn redelijk overeenkomstig de landelijke uitslag, met uitzondering van de geringe steun voor de christelijke partijen. Rechts (economisch dan wel cultureel; VVD, D66, radicaal rechtse partijen en christelijke partijen) vormt onder deze kiezers een meerderheid.

Figuur 12.15 Stemgedrag Antilliaanse (n=41), Surinaamse (n=86) en sub-Sahara Afrikaanse Nederlanders (n=36)

Figuur 12.16 Stemgedrag Marokkaanse (n=94), Turkse (n=86) en MONA (n=60) Nederlanders

Figuur 12.17 Stemgedrag Aziatische Nederlanders (anders dan Turkije en Midden-Oosten, Japan en Indonesië)(n=33)

12.7 Ervaren vertegenwoordiging

De meerderheid van de respondenten voelt zich in onvoldoende mate vertegenwoordigd in de Nederlandse politiek, zowel demografisch (het aantal leden van de Tweede Kamer met een migratieachtergrond; zie figuur 12.18) als qua groepsbelangen (zie figuur 12.19). Onder alle herkomstgroepen vindt een meerderheid van respondenten dat beide vormen van vertegenwoordigingen te kort schieten; dit idee is het sterkst onder Nederlanders met een achtergrond uit de Antillen, Suriname en sub-Sahara Afrika. De verschillen tussen herkomstgroepen zijn sterker voor de vertegenwoordiging van belangen dan voor de demografische afspiegeling.

Ook hier zien we een verband met ervaren discriminatie, een sterk verband (figuren 12.20 en 12.21): onder de kiesgerechtigden die sterker discriminatie ervaren, vinden veel meer mensen dat de representatie ondermaats is.

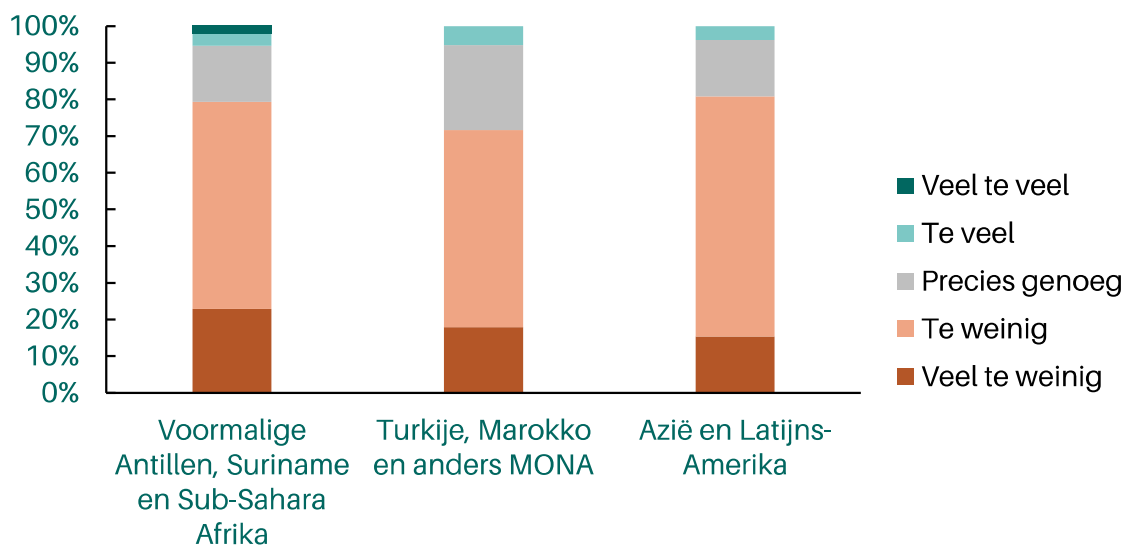
12.8 Dé migrantenkieser bestaat niet

De ervaringen, houdingen, keuzes, belangen en voorkeuren onder kiesgerechtigden met een migratieachtergrond verschillen aanzienlijk. Dit

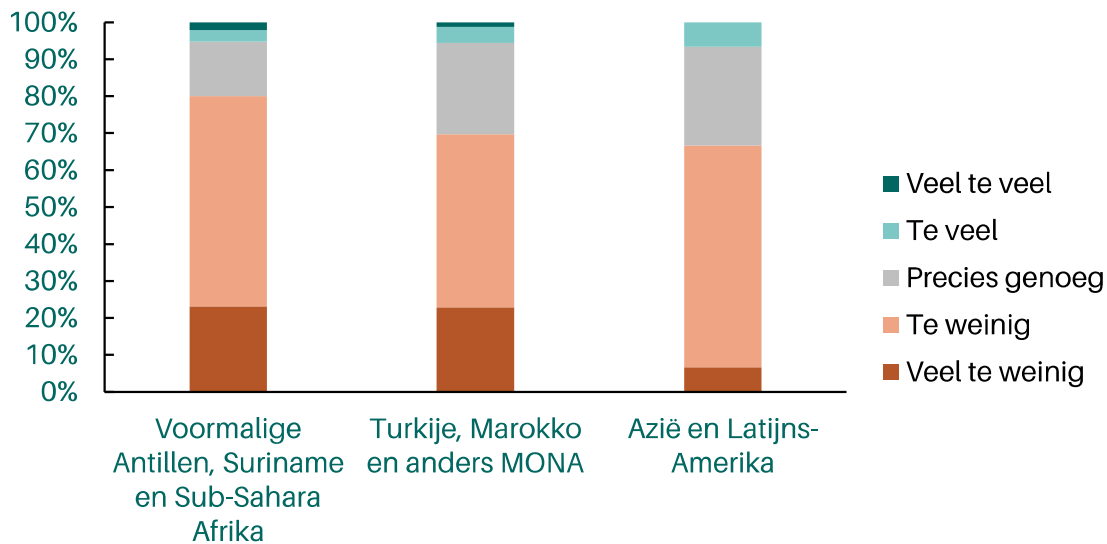
lijkt wellicht voor de hand liggend, maar door een focus op 'de vier grote groepen' (Antilliaans, Marokkaans, Surinaams en Turks) wordt in bestaand onderzoek veel variatie nog gemist. Bijna een derde van de 'niet-Westerse' eerste- en tweede-generatiekiesgerechtigden valt niet onder één van deze vier groepen.

Kiesgerechtigden uit bijvoorbeeld Oost- en Zuidoost-Azië (uitgezonderd Indonesië, dat hier niet meegenomen is) springen bijvoorbeeld in het oog als minder ontevreden en gediscrimineerd, en economisch en cultureel rechtser. En het meenemen van de brede groep kiesgerechtigden met wortels in sub-Sahara Afrika versterkt de observatie dat er een (zij het zachte) scheidslijn loopt met aan de ene kant (waarschijnlijk veelal zwarte) Nederlanders met een gedeelde geschiedenis in kolonialisme, en aan de andere kant Nederlanders een gedeelde geschiedenis in mediterrane arbeidsmigratie, zoals veel mensen met een Marokkaanse en Turkse achtergrond.

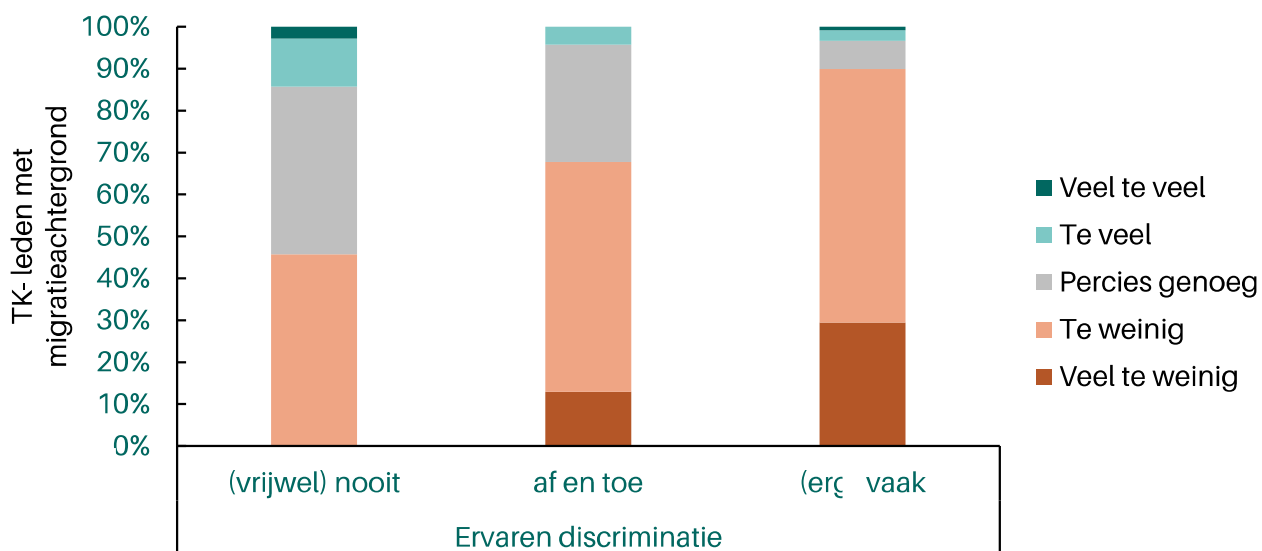
De unieke NKO data tonen dat 'de migrant' en 'de migrantenstem' niet bestaan en dat ervaringen van ondervertegenwoordiging dan ook geen simpele oplossing kennen. Slechts ter illustratie: het tellen van niet-witte Kamerleden maskeert dat burgers met een Marokkaanse achtergrond oververtegenwoordigd zijn, terwijl burgers met wortels in de voormalige

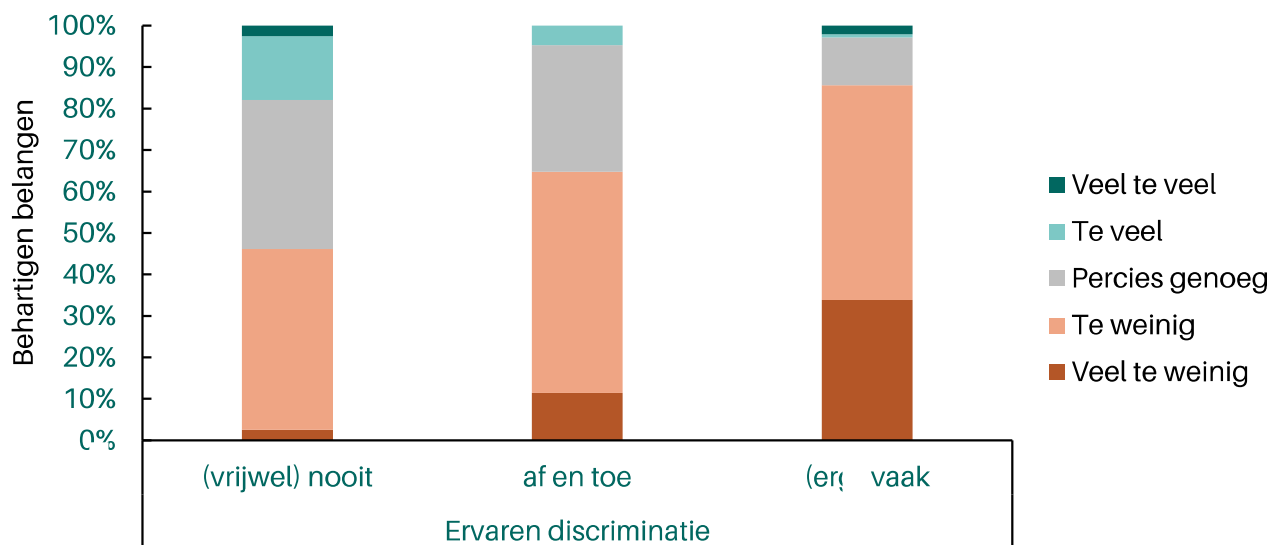
Figuur 12.18 Perceptie van demografische vertegenwoordiging (n=251)

Figuur 12.19 Perceptie van belangenvertegenwoordiging (n=286)

Figuur 12.20 Perceptie van demografische vertegenwoordiging naar ervaren discriminatie (n=247)

Figuur 12.21 Perceptie van belangenvertegenwoordiging naar discriminatie (n=283)

Nederlandse koloniën (in Amerika) juist ondervertegenwoordigd zijn.¹⁵ Tegen die achtergrond, is het goed te benoemen dat juist een open partijstelsel als het Nederlandse stelsel geeft voor groepen om partijen verantwoordelijk te houden en desnoods nieuwe partijen op te richten, zoals de laatste verkiezingen ook gebeurd is. Toch ervaart nog altijd een meerderheid van de Nederlanders met een migratieachtergrond dat ze onvoldoende vertegenwoordigd worden, zowel in aantal Kamerleden als in hoe hun belangen meegewogen worden. Enerzijds kan de besteding van DENK en de intrede van BIJ1 dit gevoel doen afnemen. Anderzijds kan de ontevredenheid ook juist stijgen, omdat deze ontwikkelingen de minder sterke prioritering of weerwil van andere partijen blootlegt of benadrukt. Voor het antwoord op deze en andere vragen zullen we moeten wachten, wellicht tot de volgende verkiezingen.

Referenties en eindnoten

- Huijnk, W., Andriessen, I. (2016). Integratie in zicht? Den Haag: SCP. Integratie in zicht? | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau (scp.nl)
- Vermeulen, F. & Marczyński, P. (2021) Representatief? Een essay over diversiteit in de Nederlandse politiek. <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/257978/representatief-een-essay-over-diversiteit-in-de-nederlandse-politiek.pdf>
- Nederlanders met een migratieachtergrond uit Europa en Noord-Amerika vormen zo'n 7,5% van alle kiesgerechtigden; deze laatste groep is redelijk goed vertegenwoordigd in het reguliere NKO.
- Bij het interpreteren van de resultaten per specifieke herkomstgroep moeten we echter wel in acht nemen dat in dit soort onderzoek vaak meer politieke geïnteresseerden deelname. Ook in onze steekproef zullen hierdoor bijvoorbeeld de schattingen voor participatie en vertrouwen licht overschat zijn. Omdat deze vertekening geldt voor alle herkomstgroepen, zijn de vergelijkingen goed te maken en die staan hier centraal.
- Lubbers, M. (2021). Kiezers met een migratieachtergrond. Demos, bulletin over bevolking en samenleving, jaargang 37, nummer 1, januari 2021, p. 5-7 (nidi.nl)
- CBS (2020), Kiesgerechtigden naar generatie en herkomstland. Tabel op maat.
- Zie: <https://www.gld.nl/nieuws/7393057/discriminatie-door-corona-bijna-een-op-de-tien-mensen-heeft-er-last-van>
- Huijnk, W., Andriessen, I. (2016). Integratie in zicht? Den Haag: SCP. Integratie in zicht? | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau (scp.nl)
- Respondenten werd de volgende vraag voorgelegd: Sommige mensen zeggen dat mensen met een migratieachtergrond door autochtone Nederlanders worden gediscrimineerd. Gebeurt dit volgens u nooit, bijna nooit af en toe, vaak of zeer vaak?
- Den Ridder, J., Miltenburg, E. & Huijnk, W. (2019). Burgerperspectieven 2019/4. Kwartaalbericht van het continu onderzoek burgerperspectieven. Den Haag: SCP. Burgerperspectieven 2019|4 | Monitor | Sociaal en Cultureel Planbureau (scp.nl)
- De vraag die voorgelegd is luidt: "Hoe vaak denk u dat de volgende groepen in Nederland worden gediscrimineerd?"
- Den Ridder, J., Miltenburg, E. & Huijnk, W. (2019). Burgerperspectieven 2019/4. Kwartaalbericht van het continu onderzoek burgerperspectieven. Den Haag: SCP. Burgerperspectieven 2019|4 | Monitor | Sociaal en Cultureel Planbureau (scp.nl)
- Idem
- Zie Lubbers, M., Otjes, S. & Spierings, N. (2021). 'What drives the propensity to vote for ethnic-minority interest parties?' NKO Working Paper for Special Issue 'Extremes and divides in electoral politics: The Dutch 2021 elections as a multi-party case'.
- Ofwel: alle partijen die zowel economisch als cultureel links zijn of op één van de twee assen als links/progressief wordt beschouwd.
- Zie: <https://www.socialevraagstukken.nl/ons-parlement-is-best-divers/>